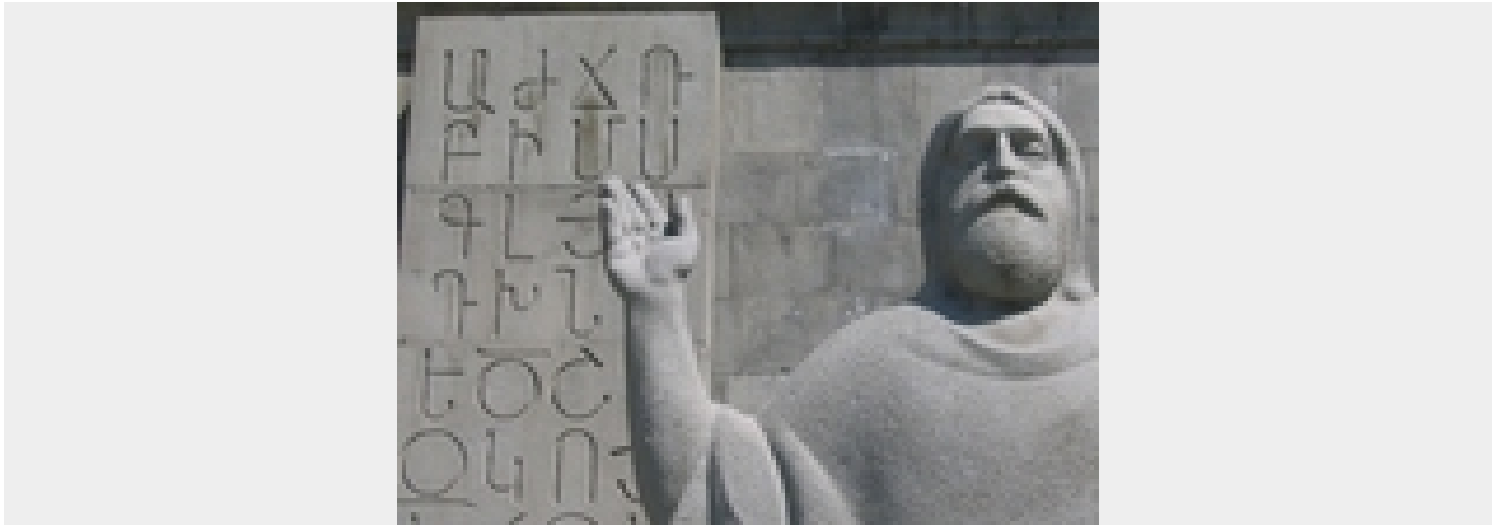

ԱՐԵՎՄՏԱԶԱՅԵՐԷՆԸ՝ ՊԵՏԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ

Posted on January 14, 2010 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Հեղինակ՝ Վրեժ-Արմեն, Հորիզոն, Մոնթրեալ, 4 Յունուար 2010

✘ Մեր հողերը պահանջելու չափ կարելոր ու կենսական է մեր լեզուն, այս պարագային՝ արեւմտահայերէնը պահելու, պահպանելու պահանջքը՝ մեր ազգի վերապրումը ապահովելու համար: Տարբերութիւնը այն է, որ առաջինին՝ Արեւմտեան Հայաստանի պատմական հողատարածքներուն պարագային, ուրիշէն է, որ կը պահանջենք, մինչ երկրորդին՝ լեզուի պարագային, «ուրիշը» չկայ, մենք մեզմէ՛ պիտի պահանջենք:

Այս հարցին մէջ երկմտանքը մահացու է - լինե՞լ թէ չլինել:

Հեղինակ՝ Վրեժ-Արմեն, Հորիզոն, Մոնթրեալ, 4 Յունուար 2010

✘ Մեր հողերը պահանջելու չափ կարելոր ու կենսական է մեր լեզուն, այս պարագային՝ արեւմտահայերէնը պահելու, պահպանելու պահանջքը՝ մեր ազգի վերապրումը ապահովելու համար: Տարբերութիւնը այն է, որ առաջինին՝ Արեւմտեան Հայաստանի պատմական հողատարածքներուն պարագային, ուրիշէն է, որ կը պահանջենք, մինչ երկրորդին՝ լեզուի պարագային, «ուրիշը» չկայ, մենք մեզմէ՛ պիտի պահանջենք:

Այս հարցին մէջ երկմտանքը մահացու է - լինե՞լ թէ չլինել:

Չլինելու հարց չի կրնար դրուիլ, որովհետեւ այդ կը նշանակէ չըլլալ, գոյութիւն չունենալ: Լեզուն չպահելը մեր՝ սփիւռքացած արեւմտահայութեան վերջին ամբողջ յանձնել, անձնատուր ըլլալ կը նշանակէ:

Չեմ արժարծեր ընդհանրապէ՛ս հայերէնը պահելու հարցը. արեւելահայերէնն ալ վտանգուած է, վկայ՝ Հայաստանի մէջ լեզուի կացութիւնը, բայց այդ մասին՝ այլ առիթով: Հոն աղաւաղումն է, որ իր մահացու դերը կը խաղայ, մինչ հոս ամբողջովին անհետանալու սպառնալիքը:

Ի հարկէ ազգ մը իր ամբողջութեամբ է պատասխանատու իր լեզուական ժառանգութիւնը պահելու եւ զարգացնելու կապակցաբար:

Արեւմտահայերէնն ու արեւելահայերէնը, յառաջացած են մեր ճակատագրին բերմամբ, այլեւ այդ ժառանգութեան երկու հիմնական գանձերն են, երրորդը ըլլալով գրաբարը, որուն պահպանումն ալ այլ խնդիր է, եւ այլ արժարծման արժանի:

Այո, Սփիւռք եւ Հայրենիք միասնաբար պարտաւոր են արեւմտահայերէնի գոյութիւնը ապահովելու: Ատիկա ոչ միայն մշակութային հարց է, այլեւ քաղաքական. Հայ դատի մէկ տարբեր երեսն է, անլի ճիշդ՝ մի՛ւս երեսն է:

Սփիւռքը այս ուղղութեամբ կատարեր է իր կարելին՝ աւելի քան մէկուկէս դարէ ի վեր: Ես մասնակից եմ եղեր իմ յաճախած վարժարանի՝ Գահիրէի Գալուստեան ազգային վարժարանի 100-ամեակի տօնակատարութեան, 1954-ին... Իր դպրոցներու ցանցով, ակումբներով, եկեղեցիներով, մամուլով եւ հրատարակութիւններով սփիւռքահայութիւնը իր լեզուն պահելու, նոյնիսկ զարգացնելու հսկայ ճիգ է ըրեր՝ հայրենի անկախ պետականութեան բացակայութեան իսկ:

Այժմ, սակայն, երբ կա'յ այդ պետականութիւնը, կա'յ անկախ հայ պետութիւն մը, արեւմտահայերէնի տիրութիւնը տարբեր մակարդակի վրայ պետք է դրուի:

Առաջին հերթին՝ կրթական մակարդակի վրայ: Երեւանի պետական համալսարանը, ընդառաջելով Սփիւռքի խնդրանք-պահանջքին, ի վերջոյ ստեղծեց յարմարութիւն մը - բաժանմունք մը, բաժի՞ն մը, թե՛ ամպիոն մը, ճիշդ անուանումը չեմ գիտեր -, ուր կը յուսամ կարելի պիտի ըլլայ ուսանիլ արեւմտահայերէն եւ արեւմտահայ գրականութիւն, ուր կրնան մասնագիտանալ հայերէնի ապագայ ուսուցիչները Սփիւռքի վարժարաններուն համար: Եւ ինչո՞ւ միայն Սփիւռքի: Հայաստանի մէջ եւս արեւմտահայերէնի դասաւանդում պետք է ըլլայ, յատկապէս բանասերներուն ու Սփիւռքի հետ հաղորդակցող պաշտօնեութեան համար:

Այստեղ անգամ մը եւս կը շեշտուի կարեւորութիւնը ուղղագրութեան, որուն երկուութիւնը խոչընդոտ մըն է Հայրենիք-Սփիւռք յարաբերութիւններուն մէջ, որ տակաւին կը սպասէ իր բարուք լուծման: Մէկ (եւ ըստ այս գրողի կարծիքին՝ Մեսրոպեան, դասական, կամ անոր շատ մօտ) ուղղագրութիւն ունենալու ենք նաեւ համակարգչային ու համացանցային հաղորդակցութիւններու դիւրութեան համար, բայց այդ արդէն միայն արեւմտահայերէնի հարցը չէ:

Երկրորդ՝ Սփիւռքի հետ կապը, թե՛ դեսպանատուներու ճամբով, թե՛ նախարարութիւններու, թե՛ ալ մանաւանդ Սփիւռքի նախարարութեան՝ ըլլալու է նաեւ՝ արեւմտահայերէնով, յատկապէս արեւմտահայերէնով, այս ձեւով նպաստելով, որ ան ըլլայ կենդանի, առօրեայ գործածութեան լեզու, լեզուն՝ որով Հայաստան կը հաղորդակցի իր վտարանդի զաւակներուն հետ, անոնք իր պաշտօնական, գրանցուած քաղաքացիները ըլլան կամ ոչ:

Նոյնը՝ Սփիւռք հեռարձակուող ձայնասփիւռքի ու պատկերասփիւռքի յայտագիրներու պարագային:

Ահա թէ ինչու անհրաժեշտ է, որ բոլոր վերոյիշեալ միջոցառումներէն անդին, արեւմտահայերէնը, արեւելահայերէնին հետ հաւասար իրաւունքով, հռչակուի **ՊԵՏԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ:**

Շատ երկիրներ երկու, երբեմն ալ աւելի լեզուներով կը հաղորդակցին իրենց հպատակներուն հետ: Հայաստան նոյնը պետք է հասնի ընելուն՝ եթէ հայ մշակութային ամբողջ ժառանգութեան տեր պիտի կանգնի:

Բայց մանաւանդ մեր ԴԱՏին տեր պիտի կանգնի:

Սփիւռքը այս առնչութեամբ միշտ պահանջատերի դիրքին մէջ պետք է գտնուի ՀՀ պետութեան նկատմամբ, սակայն նաեւ իր կարելին ընէ՝ աջակցելու անոր, որպէսզի այս առաքելութիւնը ան կարենայ ի կատար ածել:

Արեւմտահայերէնի վերապրումը եւ Սփիւռքի վերապրումը անքակտելիօրէն առնչուած են իրարու:

Քանի ժամանակը կ'անցնի ու հայութիւնը, իր մեծ մասով կը մնայ ցրուած ու կը շարունակէ ցրուիլ աշխարհով մէկ՝ Հայ դատի հետապնդումը եւ լուծումը աւելի ու աւելի կախում կ'ունենայ ոչ միայն մեր քաղաքական ճիգերէն, այլեւ ու մանաւանդ մեր մշակութային ճիգերէն, որոնց կարգին առաջին գծի վրայ կու գայ արեւմտահայերէնի վերապրումը:

